

Az ország megítélése külföldi szemmel

Hazánkban viszonylag kevés tudományos értekezés foglalkozik olyan fontos kérdéssel, mint Magyarország megítélése a külföld, pontosabban az Európai Unió tagállamainak szempontjából. Ugyanakkor a téma jelentőségét mutatja például a hazánk csatlakozásával kapcsolatban elkészült országtanulmány, a NATO-csatlakozás, amelyek mind szoros kapcsolatban állnak az ország imázsával, végső soron az uniós törekvésekkel. Az e cikkben foglalt gondolatok rá kívánnak világítani azon néhány alapvetően fontos tényezőre, mely a jövőben befolyásolja az Unióhoz való közeledés gyorsaságát, a harmonizációs törekvések irányvonalát.

Történeti előzmények

A '90-es éveket megelőző időszakban nem vetődött fel a nyugat-európai államokkal való szorosabb gazdasági együttműködés, az Európai Unióhoz való csatlakozás gondolata. Ugyanakkor nem hagyhatók figyelmen kívül azok a lépések, amelyekkel hazánk igazodott a Nyugat által elismert nemzetközi jogi normákhoz.

Az első csírák az 1968-ban bevezetett gazdasági reformig nyúlnak vissza, melynek eredményeként Magyarország 1973-ban csatlakozott a GATT-hoz, 1982-ben az IMF-hez és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bankhoz, 1988-ban pedig diplomáciai kapcsolatot létesített az Európai Közösséggel. Az 1989-ben megkezdődött átalakulás részeként hazánk benyújtotta felvételi kérelmét az Európa Tanácsba, melynek 1990-ben teljes jogú tagja lett. Azzal, hogy országunk 1996-ban csatlakozott az OECD-hez, nemzetközileg is elismerték, hogy Magyarországon piacgazdasági rendszer működik.

A rendszerváltással bekövetkező átstrukturálódások, változások valamennyi tudományág számára fontosak, de más-más szempontból. A jog számára elsősorban a nemzetközi egyezményekhez való csatlakozás, a nemzetközi jogi normák beillesztése a belső jogba a jelentős kérdés; a közgazdaságtudomány csaknem összes szakterülete foglalkozik a gazdaság átalakulásával és az új gazdasági mechanizmusok hatásaival.

Úgy tűnik, egy igen fontos vizsgálati szempont mindmáig nem kapott súlyának megfelelő szerepet a közgazdaságtudományon belül. Az imázs vizsgálata – az annak alanyáról történő értéktétel – viszonylag új keletű megközelítése a vállalatok és legújabban egyes országok soktényezős tevékenységének. Az országimázs vizsgálata azért kiemelkedően fontos hazánk és más közép-kelet-európai országok számára, mert szükséges, hogy meg tudjuk határozni saját helyzetünket a nyugat-európai elvárások tükrében, és képesek legyünk teljesíteni a kívánt követelményeket.

Az országimázs jelentősége

”
A rendszerváltással bekövetkező változások valamennyi tudományág számára fontosak, de más-más szempontból.

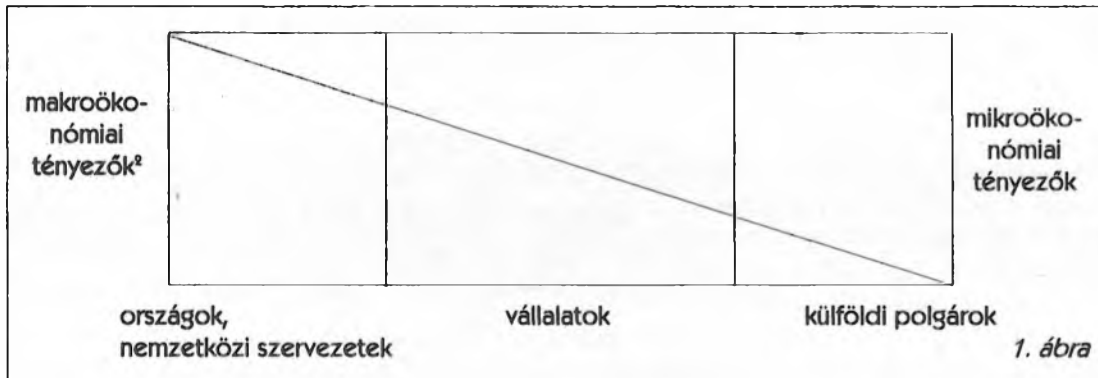
◆
A közgazdaságtudomány csaknem összes szakterülete foglalkozik a gazdaság átalakulásával és az új gazdasági mechanizmusok hatásaival.
”

A kedvező országgép a nemzetközi kapcsolatok sikerének egyik lényeges komponense, mert bizalmat ébreszt. Ha hiányzik vagy kedvezőtlen, akkor hátránnyal indulunk más, ismert és pozitív imázssal rendelkező országokkal szemben, legyen szó akár hitelfelvételről, akár exportról, külföldi tőkebefektetésről, vagy éppen nemzetközi turizmusról. Amíg a hitelfelvételnél, exportnál, a külpiazi munkában kevés partnerrel állunk kapcsolatban, akiknek, illetve amelyeknek gazdasági érdekük is fűződik ahhoz, hogy megismerjék az adott országot,

addig a nemzetközi turizmusban külföldi polgárok tömegeivel kell országunkat megismertetni, pozitív képet kialakítani és bizalmat kelteni Magyarországra iránt.

Szentiványi Gábor, a Külügyminisztérium korábbi szóvivője szerint az országimázs egyes, a tárca számára fontos célcsoportjai a következők: „döntéshozók és döntés-előkészítők, meghatározó külföldi (párt)politikusok, a sajtó, valamint a politikai elemzők és szakértők. E célcsoportoktól eltérnek az idegenforgalom vagy a vállalati szféra szempontjai, de biztos, hogy találhatunk egy közös mondanivaló-halmazt, amelynek felhasználásával mindenki előnyre tehet szert a saját területén”. Ennek megfelelően az országkép elemei és megítélési tényezői is változnak attól függően, hogy ki ítéli meg az országot és milyen szinten, milyen szempontból.

Az 1. ábra mutatja be az egyes vizsgálódási szintek és a megítélők kapcsolatát.

Az országkép vizsgálata olyan kétdimenziós elemzés, amelynek során a megítélők körének megváltoztatásával a vizsgálódásba bevont tényezők is változnak. A megítélők köre minél inkább az egyéni szint felé halad (az ábra vízszintes tengelye), a megítélési tényezői között annál inkább túlsúlyba kerülnek a mikroökonómiai tényezők a makroökonómiai ténye-

¹Országimázs, Interjú Lábod Lászlóval, Mizsei Zsuzsával és Szentiványi Gáborral, in: *Marketing & Menedzsment*, XXX. évfolyam, 1996/6. szám, 48. oldal

²Makroökonómiai tényezők, amelyek az ország gazdaságát általánosan jellemzik és mérőszámokban is kimutathatók (pl. infláció, GDP/fő, deficit szintje stb.); mikroökonómiai tényezők, amelyek a vállalati gazdálkodásra közvetlenül hatnak, mint pl. az adózás rendje, számviteli törvény, bérköltség stb.

”

**A kedvező országkép
a nemzetközi kapcsolatok sikeré-
nek egyik lényeges komponense,
mert bizalmat ébreszt. Ha hiányzik
vagy kedvezőtlen, akkor
hátránnyal indulunk.**

◆

**Az országkép elemei és megítélési
tényezői változnak attól függően,
hogy ki ítéli meg az országot és
milyen szinten, milyen
szempontból.**

”

zők rovására, és a megítélők száma is jelentősen megnő.

A megítélők első csoportjába az országok, országcsoportok, nemzetközi szervezetek, intézmények (pl. EU) tartoznak. A nemzetközi politikában fontos szerepe van az ország-imáznak, mivel ez olyan tényező, amely jelentősen befolyásolja, hogy miként alakul egy ország politikai, gazdasági kulturális mozgásteré és hogy mennyire tudja kihasználni az e területen egyébként is meglévő lehetőségeit.

Magyarország számára jelentős előrelépést jelentett a NATO tagságra való meghívás,

valamint az Európai Unió által kidolgozott betérés, mely szerint az ország érett arra, hogy a csatlakozási tárgyalásokat a jövő év tavaszán megkezdje. Ezek a diplomáciai lépések egyfajta nemzetközi értékelést is jelentenek Magyarországról. Ezen értékelésnek sokféle összetevője van. A továbbiakban három komplex tényezőt vizsgáltunk: a politikai változást, a gazdasági átalakulást, a nemzetközi kapcsolatokban és kereskedelem

ben való részvétel struktúrájának változását³.

Politikai változás

A magyar politikai átalakulás legjelentősebb tényezői közé

sorolható a többpártrendszer kialakulása, az emberi és kisebbségi jogok elismerése és tiszteletben tartása, a demokrácia intézményrendszerének a kialakulása és az alapvető szabadságjogok biztosítása. Ezekon kívül a rólunk kialakult képet befolyásolhatja a politikai, jogi, intézményi rendszer stabilitása, a jogrendszer átalakítása. Pozitívan hathat a magyar külpolitika orientálódása és elkötelezettsége az EU felé, az elmúlt évek aktív és következetes külpolitikája, EBESZ-elnökségünk és részvételünk az IFOR-ban, SFOR-ban. Ezek

³Ez az imázs alakulásának fontos tényezője; pl. Japán esetében is a külkereskedelem segített a kedvező országkép kialakításában, a kiváló minőségű japán termékek külföldi elterjedésén keresztül.

révén elfogadnak és megbízható partnernek tartanak bennünket.

Az országról kialakult képet döntő mértékben befolyásolják az ország külképviseletein dolgozó személyek – a nagykövetségek és a kereskedelmi kirendeltségek alkalmazottai. Az eddigi változásokat, az elért eredményeket ezen szervezetek dolgozói kedvezően – piacképesen – tudják „eladni” külföldön. A fenti szervezetek tevékenységét, feladatait csak koncepcionális előkészítéssel, alapos helyzetismerettel lehet kidolgozni, melyet minden esetben az anyaország és a fogadó ország viszonyainak megfelelően kell megfogalmazni. E koncepció megvalósulásának tárgyi és személyi feltételei vannak. A tárgyi oldal fontos elemének tekinthető a megfelelő, naprakész ismeretanyag, személyi oldalról pedig kiemelendő a megfelelő képzettségű szakembergárda, amely képes megfelelni a marketing-szemléletű országimázs közvetítésével együttjáró kihívásoknak. A nagykövetségekre tehát a jövőben egyre nagyobb tájékoztató, arculatépítő tevékenység hárul.

Az is nyilvánvaló, hogy kedvező kép csakis konkrétumokra épülhet, olyan gazdasági és politikai tettek-re, változásokra, amelyek bizonyítják és alátámasztják a lehetőleg pozitív megítélést.

Ezek közé sorolhatók az alapszerződések, amelyeket Magyarország kötött a szomszédos országokkal (Horvátországgal, Szlovákiával, Szlovéniával, Ukrajnával és Romániával). Ez is jelzi, hogy az ország szorgalmazza a nemzetközi dokumentumokban elfogadott kisebbségi és jogi normák érvényesülését és a hatékony nemzetközi ellenőrzés erősödését. Külön érdemes kiemelni a Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvényt, mely a térségben példa értékűen először rendezte a kisebbségek jogállását.

A gazdasági átalakulás nem lényegtelen vonása az, hogy az Unióhoz csatlakozni kívánók makrogazdasági mutatói hogyan alakulnak az Unió tagállamaihoz

”
Az Unió tagságra való érettség leggyakrabban emlegetett mérési módja az úgynevezett maastrichti konvergencia-kritériumok elemzése.
”

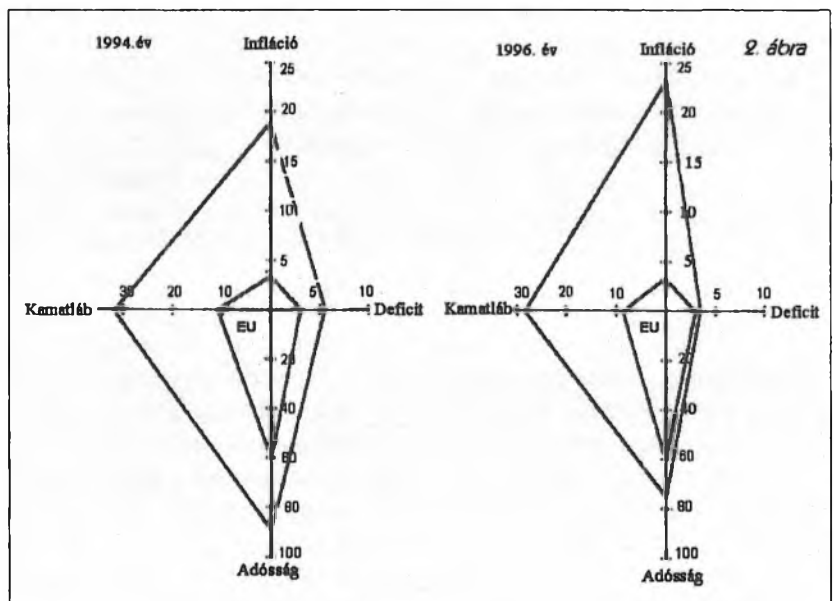
viszonyítva. Az Unió tagságra való érettség leggyakrabban emlegetett mérési módja az úgynevezett maastrichti konvergencia-kritériumok elemzése. Magyarország és a többi bekerülni szándékozó kelet-közép-európai ország szempontjából a fenti kritériumok nem jelentenek ugyan feltételt az uniós tagsághoz, de lényegesek a jövő szempontjából, hiszen az Unió célja a Monetáris és Gazdasági Unió (MGU) létrehozása. A fent említett konvergencia-kritériumok: az infláció szintje; a költségvetési deficit GDP-hez viszonyított aránya; az államadósság mértéke a GDP százalékában; és a hosszú távú nominális kamatláb nagysága, valamint az árfolyam-politikára vonatkozó megszorítások szerint a tagállamoknak az MGU-hoz való csatlakozást megelőző két évben stabil nemzeti valutával kell rendelkezniük⁴. Gyakran vizsgálja a külföldi szakirodalom a kritériumok között ezen kívül még a munkanélküliség szintjét is, habár erre nincs konkrét iránymutatás.

A 2. ábra mutatja be Magyarország pozíciójának változását az említett konvergencia-kritériumok alapján.

Gazdasági átalakulás

A gazdasági átalakulás elsősorban a reformdöntéseket és azok megvalósítását foglalja magába, valamint a piacgazdaság kialakítását, a piaci mechanizmusok érvényesülését. Az átalakulás mértékét és a gazdaság jelenlegi állapotát sokféleképpen lehet megközelíteni.

A gazdasági átalakulás jelentősebb lépéseiként tarthatjuk nyilván a magántulajdon kialakulását, magánvállalatok működését, a kereskedelmi bankok újrakezdését, az állami tulajdon csökkentését, a Budapesti Értéktőzsde megnyitását, a külföldi tőke gazdaságba való beáramlásának lehetőségét és a piacgazdaság kialakulását, valamint a forint konvertibilitásának megteremtését.

⁴Ez azt jelenti, hogy minden tagállam valutájának benn kell maradnia a közös árfolyamrendszerben.

A két ábra jól szemlélteti az utóbbi évek alatt végbement fejlődést. Az inflációt kivéve Magyarország a konvergencia-kritériumok tekintetében javulást ért el, habár még így is nagyon messze van a megjelölt kritériumoktól. Figyelemre méltó tendencia, hogy az államháztartás deficitje süllyed és az államadósság állománya csökken, ezekben mutatkozik közelítés a maastrichti követelményekhez. A pozitív megítélést elősegítette, hogy hazánk mindig időben teljesítette adósságfizetési kötelezettségeit, ami a további kölcsönök megítélésénél fontos tényezőnek bizonyult.

Magyarországon viszonylag gyorsan haladt és már a reformok kezdeti lépései közt is szerepelt a privatizáció. 1994-re a jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások száma elérte a százezret, és ezek több mint 98%-a a magánszektorban működött. A jogi személyiséggel rendelkező magánvállalkozások részesedése a GDP-ből és a foglalkoztatásból 50% volt ugyanakkor. A piacokonform privatizáció eredményeként a gazdasági tevékenység folytatására szolgáló vagyon többsége ma már magántulajdonban van. A korábbi nagyvállalati struktúra átalakult, a magyar gazdaságban az egyéni vállalkozók, valamint a kis- és közepes vállalatok váltak meghatározóvá.

Az EBRD a kelet-közép-európai államokat a lezajlott privatizáció alapján négy tényező szerint értékelt és e sorrendben hazánk az előkelő második helyet foglalja el Csehország mögött. Magyarországon – a szerint – a kis- és középvállalatok privatizációja (első vizsgálódási szegmens), valamint a külkereskedelem és devizarendszer színvonala (második vizsgálódási szegmens) a fejlett piacgazdaságéhoz hasonló színvonalat jelez. A nagyvállalatok privatizációja (harmadik vizsgálódási tényező) csak közelít e szinthez, viszont határozott fejlődés mutatható ki az elmúlt években. A tanulmány negyedik vizsgálódási tényezője a magánszektor részesedése a GDP-ből (%-ban), mely tekintetben hazánk 60%-os szintet ért el. Ebben az egy tényezőben előzi meg Magyarországot Csehország a 70%-os szintjével¹.

Nemzetközi kapcsolatok és a kereskedelemben való részvétel

A magyar külkereskedelemben jelentős struktúraváltás zajlott le a rendszerváltást követően. Az átmeneti időszak egyik legfontosabb fejleménye volt Magyarország és az Európai Unió közötti kereskedelem növekedése. 1989 óta a kereskedelem dollárban kifejezett értéke megháromszorozódott és 1996-ra az ország külkereskedelmének 60%-a az Unióval bonyolódott le. A kereskedelem nemcsak mennyiségileg növekedett, de

megváltozott annak összetétele is. A gépek, alkatrészek és félkésztermékek exportjának aránya növekedett, ugyanakkor a mezőgazdasági termékek ma kevésbé fontos szerepet játszanak az Unió felé irányuló magyar exportban. Az Európai Megállapodás alapján 2000 december 31-ig az ipari termékek tekintetében az ország és az Unió között teljes szabad kereskedelem valósul meg.

Magyarország alapító tagja az 1992-ben létrejött Közép-Európai Szabadkereskedelmi Megállapodásnak (CEFTA), melynek célja a szabad kereskedelem kiépítése a tagállamok alkotta övezetben. Ez az ipari termékek esetében az ezredfordulóig fog lezajlani. Magyarország nemzetközi politikai, gazdasági és kulturális szervezetekben való tagsága elősegíti a nemzetközi kereskedelemben és a nemzetközi kapcsolatrendszerbe történő integrálódását. Ezen szervezetekben a részvétel megnöveli az ország iránti bizalmat, ami kedvez a külföldi tőke beáramlásának. Minél több a hazánkba áramló külföldi tőke és a hazánk területén működő külföldi részesedésű gazdasági társaság, annál működőképesebb a gazdaság és így annál könnyebben léphet be az ország a kívánt szervezetekbe, közösségekbe.

A megítélők ezen első csoportjánál a makroökonomiai fő szempontok mellett néhány egyéb szempont is bekerül a vizsgálódási tényezők közé. Az olyan mikroökonomiai vonatkozású szempontok, mint életszínvonal, életminőség, a külföldi tőkebefektetések arányának elemzése, a feketegazdaság léte, esetleg szociális problémák csak igen kis mértékben jutnak megközelítésben szerephez, nagyobb súllyal szerepelnek ezek a potenciális befektetők vizsgálódásaiban. Ezeket így ezen csoport elemzésénél tárgyaljuk.

A megítélők második csoportjába azok a külföldi bankok, vállalatok, tőkebefektetők, multinacionális cégek tartoznak, amelyek Magyarországgal kereskedelmi kapcsolatba lépnek, vagy vállalatot alapítanak, vállalkozásban részt vesznek, pénzt helyeznek ki országunkba. Vizsgálódatuk során a vállalatok, bankok elsőként a tőkekökázati mutatót nézik meg az adott országra. Arra is oda kell figyelniük, hogy mely más tényezők számítanak a külföldi tőketulajdonos befektetési döntésénél. Ebben a döntési folyamatban a makro- és a mikroökonomiai tényezők közel azonos arányban hatnak a végső kép kialakítására. Itt megjegyzendő: igaz ugyan, hogy a vállalatok a mikroökonomia szférájában működnek, de a makroökonomiai keretek teremtik meg számukra a működési feltételeket. Így a megítélők első csoportjánál szereplő tényezők lényeges információt adnak ugyan, de a prioritások más szempontok felé tolódnak el.

A makroökonomiai tényezők bizonyos csoportja kiemelten fontos. Első és legfontosabb tényező a magántulajdon védelme és a profit repatriálásának lehe-

Lásd bővebben Réti Pál: *EBRD-közgyűlés Szófiában*, HVG XVIII. évfolyam, 16. (882.) szám, 1996 ápr. 20. 27. oldal

tősége, mely a külföldiek tőkebehozatalának előfeltétele. A gazdasági tevékenységet támogató, elősegítő jogszabályok elengedhetetlen feltételei a tartós tőkebehozatal serkentésének. A külföldi tőkebefektetések további lényeges eleme, hogy a befektető a gazdaság ágazati elemzése során lát-e olyan iparágat, ahova érdemes befektetnie. Olyan egyéb makrogazdasági mutatókat vesznek még figyelembe, mint az infláció mértéke és tendenciája, a munkanélküliségi ráta nagysága, a munkaerő ára, a számukra jelentkező várható bérköltség nagysága.

A mikrogazdasági szintű tényezők közül a tőkebefektetők számára fontosak az adórendszer jellemzői (adókulcs nagysága, kedvezmények fajtája, mértéke), a beruházásokra vonatkozó rendelkezések (esetleg beruházásvédelmi megállapodások), valamint hogy léteznek-e a kettős adóztatást elkerülő egyezmények. A vállalati vizsgálódások köre kiterjed olyan elemekre is, mint pl. az úthálózat sűrűsége, állapota, közlekedési lehetőségek és a közlekedési csomópontok száma. Nem elhanyagolhatók a csőd eljárás és szabályai (mikor indítható el az eljárás, milyen módon), esetleg még azt is feltérképezik egy-egy befektetési döntés előtt, hogy a csődbement vállalatok kudarcának mi volt az oka (tőkehiány, szaktudás hiánya, hibás piacfelmérés stb.). Vizsgálódási szempont lehet az általános biztonság színvonala (közbiztonság helyzete, a betörések száma), hiszen ez megdrágíthatja a működési feltételeket (az üzlet biztonsága érdekében tett intézkedések: pl. áru- és berendezés-biztosítás, biztonsági berendezés, éjjeliőr stb.). Fontos a lakosság életszínvonalának az ismerete is, mely a piac szegmentálása szempontjából lényeges.

Ha arra gondolunk, hogy Németország milyen jelentős bér munka-kihelyező Közép-Kelet-Európában (textil-, vegy- és gyógyszeripar) és a legjelentősebb célországa Magyarország, akkor érdemes vizsgálni azt is ebben a megközelítésben, hogy ez pozitívan vagy negatívan hat imázsunkra. A korábbi sikeres bér munkakapcsolat a külföldi partner tulajdonszerzésének is alapjává vált. Ennek ellenkezője: a külföldi tulajdonszerzés alapozta meg a szélesebb körű kapcsolatok (bér munka) kiépülését.

Tehát az ország külföldi megítélésének fontos része az, hogy a külföldi vállalatokban milyen országgép él Magyarországról és ezáltal érdeklődnek-e az országba való befektetés iránt. 1990 és 1996 között megközelítőleg 13,3 milliárd USD-t ért el az országba áramlott külföldi tőke, amely a Közép-Kelet-Európába érkező tőke 40%-át teszi ki. Ezzel Magyarország az első helyen áll

”

Ha arra gondolunk, hogy Németország milyen jelentős bér munka-kihelyező Közép-Kelet-Európában, akkor érdemes vizsgálni azt is, hogy ez pozitívan vagy negatívan hat imázsunkra.

A korábbi sikeres bér munkakapcsolat a külföldi partner tulajdonszerzésének is alapjává vált.

”

a térség országai között⁶, ami igen nagyfokú vállalkozói bizalmat tükröz.

A washingtoni Plan Econ Gazdaságkutató Rt. elemzése szerint – mely az országkockázatot és annak bizonyos összetevőit vizsgálta – tíz kelet-közép-európai ország közül Magyarország a negyedik helyen áll Csehország, Szlovénia és Lengyelország mögött. E lemaradásnak a többi CEFTA országhoz képest az az oka, hogy az infláció egy éven belüli megugrására nagyobb mértékben

számítanak Magyarországon, mint a többi tagállamban. Kedvező viszont: az országban a legkisebb annak kockázata, hogy jelentősen csökken az export⁷.

A makrogazdasági és politikai stabilitás fenntartása megerősíti az ország vonzerejét a külföldi tőkebefektetések számára. A Magyarországon megjelenő idegen tőke főként német, amerikai, osztrák és olasz, valamint kínai származású és ezen befektetések nagy része a feldolgozóiparba (a befektetéseknek mintegy a fele), a távközlésbe és a közúti közlekedésbe irányult. A feldolgozóipar tőkebevonásán belül a gépipar aránya 50% feletti. A külföldi érdekltségű ipari vállalkozások száma legtöbb a gépiparban, a fa-, papír- és nyomdaiparban és az élelmiszeriparban, tehát ez jelzi a külföldi befektetések fő irányvonalát.

A privatizáció következtében hazánkban a kis- és a középvállalatok (a magyar meghatározás szerint 300 alkalmazottig) száma igen megnőtt, súlyuk a termelésben, foglalkoztatásban, az exportban és a beruházásokban is jelentősebbé vált. Az Európai Unió támogatja e szféra fejlődését és a nemzetközi versenyben való aktív részvételt a Phare-programok is segítik. E programok keretében az 1990 és 1996 közötti időszakban 672,8 M, 1996-ban 90 M ECU-t fordítottak a megfogalmazott prioritások megvalósítására⁸. E pénz a kis- és középvállalkozások támogatásán kívül a gazdaság strukturális átalakítására, a környezetvédelemre, infrastruktúrára, közigazgatási reformra, mezőgazdaságra, szociális fejlesztésre és az egészségügyre irányult. Tehát pontosan azon területekre, amelyet egy külföldi cég figyelembe vesz tőkebehozatal esetén: szállítási lehetőségek, a környezet minősége, az úthálózat állapota, bürokrácia stb.

⁶Az Európai Bizottság véleménye Magyarország Európai Unióba történő jelentkezéséről, 53. oldal

⁷Lásd bővebben: *Országkockázatok*, HVG XVIII. évfolyam 22.(888.) szám, 1996 június 1., 17. oldal

⁸Az Európai Bizottság véleménye Magyarország Európai Unióba történő jelentkezéséről, 12. oldal

A megítélők harmadik csoportjába a *külföldi polgárok, turisták* tartoznak, akik szabadidejük, nyaralásuk eltöltéséről döntenek. Ez a csoport abban különbözik az előzőektől, hogy nem áll érdekében megismerni az adott országot, nem vizsgálódik, nem elemez, hanem benyomásaira alapoz, eddigi tapasztalatait és ismereteit használja fel döntéseiben. Információit egyrészt a prospektusokból, országismertetőkből nyeri, másrészt újságokból, napilapokból, rádióból, televízióból, harmadrészt pedig a gazdasági események és -helyzet saját értékelése alapján. Nekik olyan képet kell sugározniuk, aminek azt kell ígérnie, hogy érdemes idejönniük, mert jól fogják érezni magukat.

”
Egy nemzet imázsát nem lehet egyik napról a másikra kicserélni.
”

Az országek kialakításánál viszonylag kevés makroszintű tényezőt vesznek figyelembe, azonban általában figyelmet fordítanak a közbiztonságra, a bűncselekmények száma, az esetleges terrorakciók a turisták utazási döntésénél fontos tényezőnek számítanak. Nem hagyható figyelmen kívül az infláció alakulása sem, mivel ez viszonyítási alapot jelenthet saját pénznemükhöz képest. A turisták véleményének alapjául nagyrészt a mikroökonómiai tényezők szolgálnak. Az utóbbi időben főleg az üdülőhelyek közelében elterjedt autópályák nagy száma elriaszthatja az idelátogatókat, ami bizony rontja a rólunk kialakult képet. A külföldi átlagpolgárokat nyaralási döntéseikben befolyásolja a célország lakosságának mentalitása, az utasvédelem (ellenőrzés a taxiközlekedésben), a turisztikai szolgáltatások színvonala, a boltok árukészlete és az ellátás szintje. Az eddig felsorolt tényezők mind-mind tőlünk függők voltak, általunk alakíthatók és formálhatók, azonban a megítélők ezen rétegénél olyan szempontok is előtérbe kerülnek, amelyek tőlünk függetlenek, mint pl. a földrajzi elhelyezkedés, a történelmi múlt, időjárás stb.

Ha a külföldiek véleményt mondanak hazánkról, véleményük megoszlik aszerint, hogy jártak-e már Magyarországon vagy sem. „A kellemes és kedves, segítőkész emberek pozitív nyomot képesek hagyni az idelátogatóban és ennek ereje országek formáló is lehet(ne)”. Ebből kiindulva a turisták keresztl is kialakítható kedvező megítélés, amely alapul szolgálhat egy tudatosan formált országekimázsához. Ezen a szinten az idegenforgalom közvetítő szerepet is játszhat az ország és a külföld között. Különösen lényeges

elem a külföldre szóló kommunikáció kialakítása. Ilyen megközelítésben az országekimázs alkotóelemei a nemzeti kultúra, tradíciók összessége, a szimbólumok és jelképek, valamint a kommunikáció. Ezeket az alkotóelemeket nemcsak a turizmus által lehet közvetíteni, hanem magyar termékek külföldi kiállításokon és vásárokon való megjelenésével, bemutatásával is, valamint testvérvárosi, partnerkapcsolati lehetőségek kihasználásával (ahol lehetőség adódik kulturális, gazdasági, sport és egyéb jellegű közös programokra, tapasztalatcserére). Ezen rendezvényeken maga a külföldi polgár nyer és alkot képet egy országról, egy nemzetéről. Fontos kiemelni a műholdas tévéadások országekimázs-formáló erejét is.

Ebben az értelemben az országekimázs definíciója megváltozik az eddigiekhez képest, hiszen mindaz beletartozik, ami egy adott népről kialakult külső és belső véleményrendszerrel kapcsolatos általános értékítélet objektív és szubjektív, komplex és sokszínű pszichológiai tartalmához hozzátartozik¹⁰.

Az országekimázs alakításának koherensnek kell lennie, ami azt jelenti, hogy a megítélők 3 csoportja számára kialakított képnek összhangban kell lennie egymással és a saját magunkról kialakított belső imázzsal is. Azaz a külső és a belső imázs elválaszthatatlan egymástól, egyszerre kellene egy megváltozott, pozitív képet sugározni befelé és kifelé. A külső kép kialakításának fontos eleme, hogy miként vélekedünk önmagunkról, milyen az önazonosságunk¹¹. Az igazán jó image csakis a fentiek alapos és szoros koordinációjára épülhet, és az azonos külső és belső képet tudatosítani kell mind belföldön, mind külföldön.

Egy nemzet imázsát nem lehet egyik napról a másikra kicserélni. A változás csak hosszú idő alatt következhet be és csak tudatos alakítás és fejlesztés eredményeként. Sok munka kell ahhoz, hogy a jelenlegi negatív tényezők (infrastruktúra, szolgáltatások, közlekedés, köztisztaság állapota stb.) megváltozzanak. Az imázs ilyen alakítását, javítását csak úgy lehet elképzelni, ha egy olyan egységes országeképet sugárzunk nemzetközi szervezetek és államok, a külföldi vállalatok valamint a potenciális turisták számára, amely egy jó országekimázsra, találó vezérmondatra és egy kidolgozott alapos koncepcióra alapul. Ha mindez egy célirányos igyekezettel párosul, akkor elképzelhető, hogy 10-15 éven belül felépülne a szlogen mögé egy valós értékbázis.

Szerzőnk Ph.D hallgató, JPTE Marketing Tanszék

¹⁰Takács Ildikó: *Országekimázs*, Pénz Plusz Piac, 1996. augusztus 9., Magyar Hírlap melléklete, 11. oldal
¹¹*Országekimázs*, Interjú Lábod Lászlóval, Mizsei Zsuzsával és Szentiványi Gáborral, in: *Marketing & Management*, XXX. évfolyam, 1996/6. szám, 47. oldal

⁹Dr. Szeles Péter: *Ország-image*, Kapu, 1996/9, 54. oldal